

Motion till riksdagen 2022/23:854

av **Daniel Bäckström m.fl. (C)**

Skog och bioekonomi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 utveckla instruktioner och regleringsbrev för berörda myndigheter så att de tydligare beaktar äganderätten i beslut och ställningstaganden som rör skogen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ersätta alla redan beslutade avsättningar och intrång innan nya skyddade områden inrättas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättslig prövning för markägare vid begränsningar och restriktioner i markområden med anledning av områdesskydd bör möjliggöras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilligt formellt skydd ska vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla arbetssätt och dialog för att öka markägarnas intresse av att delta i myndigheternas naturvårdsarbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiativ till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas så kallade väntansavtal som löper under en områdesskyddsprocess och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål ska kunna beskattas på ett mer ändamålsenligt sätt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsägare vid formellt skydd ska kunna välja mellan att genomföra markbyte eller att få en engångsersättning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttolkningen och genomförandet av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald bör hanteras i en parlamentarisk beredning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska rapporteringen till EU:s stora rapport om biologisk mångfald ska bli mer jämförbar med andra länders, bland annat avseende referensvärde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla naturvärden i skyddad skog där det finns behov och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett dynamiskt naturskydd bör säkerställas i vilket tidigare beslut kan utvärderas och omprövas eller förändras för att försäkra att de även fortsättningsvis bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem på ett effektivt sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2023 tydligt reglera att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2023 förtydliga att en markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud att bruka marken med hänvisning till artskyddet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma regelverk för att möjliggöra ett fortsatt ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en nationell rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägsta slutavverkningsålder bör slopas och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en enklare hantering av skog på åker och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta skogsgödsling och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en nationell krisfond som exempelvis kan användas till att ersätta drabbade skogsägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att begränsa skadedjursangrepp på skog samt arbeta förebyggande med skogsskador och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ansvarar för att hantera och minska spridningen av granbarkborre i skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga nya åtgärder mot granbarkborre samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom orsakade av granbarkborrar som spridit sig från skyddade områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvecklad svensk klövviltsförvaltning för att minska mängden skogsskador och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommande nationell bioekonomist strategi ska bejaka bioekonomins potential att minska beroende av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att främja effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger förvaltar och vårdar man också. Centerpartiet anser att den svenska skogen även fortsatt bör vårdas och brukas enligt principen frihet under ansvar. Vi menar att det går att förena en konkurrenskraftig svensk skogsnäring med en utveckling som bevarar den biologiska mångfalden och som tar ansvar för klimatutmaningen. För att säkerställa en sådan utveckling anser vi att rättssäkerheten för markägare och företag behöver stärkas. Markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till.

Den svenska skogens roll

Skogen är en nyckel för att klara jobb, tillväxt, biologisk mångfald och klimatomställningen. Skogsnäringen står i dag för ca 10 procent av Sveriges totala varuexport och skapar jobb och tillväxt i hela landet, och framförallt på orter i glesbygd. Centerpartiet vill att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Hållbar skoglig tillväxt, ersättning av fossila råvaror samt kolinbindning i biomassa och marken ska främjas och läckage av växthusgaser från mark och andra källor minskas.

Sverige har en stark tradition av många, små aktiva skogsägare som förvaltar sin skog för kommande generationer. Den skog som avverkas i dag har stått i minst åttio år och den skog som planteras i dag ska tas omhand av våra barn och barnbarn. Från 1950 till i dag har virkesförrådet ökat med 200 %, från 1 till 3 miljarder kubikmeter.

Nästan hälften av den svenska skogen ägs av enskilda privata ägare. För många är skogen som inkomst och säkerhet avgörande för möjligheten att bo och verka i glesbygd och för att hela Sverige ska leva. För svensk ekonomi och möjligheten till export av produkter som har sitt ursprung i skogen och för den biologiska mångfalden är

skogsbrukarnas insatser viktiga. Värdet av skogens nyttor som resurs för att ersätta fossila råvaror och stärka den resurseffektiva cirkulära ekonomin, som långsiktig kolsänka samt för ekosystemtjänster kommer att öka eftersom de på olika sätt utgör förutsättningar för att vi ska klara våra klimatmål, inte minst genom substitutions-effekter när fossila råvaror ska ersättas med förnybara. Vi har i Sverige också ett ansvar internationellt och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden i den svenska skogen.

Äganderätt

Under 2021 förhandlade Centerpartiet inom ramen för januariavtalet två propositioner inom skogsområdet som stärker äganderätten. Den första propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58) var en inriktningsproposition med ställningstaganden bland annat om hur äganderätten ska respekteras i genomförandet av den svenska naturvårdspolitiken. Propositionen stöddes av riksdagen. Det gjordes även de lagändringar som fanns med i den andra skogspropositionen Tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog (prop. 2021/22:207). I denna förtydligades bland annat lagen på den punkten att pågående markanvändning är skogsbruk vid prövning av rätten till ersättning avseende produktiv skogsmark i fjällnära skog, vilket tidigare har ifrågasatts.

Äganderätten är stark i svensk lagstiftning. Ändå finns det ett behov att åtgärda de brister och förskjutningar som förekommer främst i tolkning och tillämpning av regelverken. De senaste åren har staten i en del fall agerat på ett sätt som har inneburit en osäkerhet för många skogsägare om hur lagstiftningen och myndighetsbeslut ska tolkas, särskilt när det gäller process och möjlighet till ersättning vid naturvårdsinsatser och skydd av natur. Gränserna för äganderätten har testats genom olika begränsningar i pågående markanvändning. Det gäller t.ex. hur myndigheterna tagit sig an målet levande skogar, artskyddet, inventeringen av nyckelbiotoper och den fjällnära skogen. Begränsningarna har varit svåra för många enskilda skogsägare att förstå eller acceptera och i vissa fall har det tvingat in skogsägare i kostsamma utredningar och rättstvister som pågått i flera år. Centerpartiet anser att myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare, vilket också betonas i båda skogspropositionerna.

Myndigheterna behöver bli bättre på att beakta äganderätten i beslut och ställningstaganden. Det skapar förutsättningar för större uppslutning bakom och engagemang för naturvårdsarbetet i skogen, inklusive olika skyddsformer i skogen. Det kan enligt Centerpartiet förtydligas i berörda myndigheters instruktioner och regleringsbrev.

När det införs restriktioner på brukande behöver staten vara tydlig med att den tar sitt ansvar för att täcka kostnaderna för den enskilda skogsägaren. Markägare ska inte behöva känna rädsla inför att investera i mark som riskerar att tappa sitt värde. Centerpartiet anser att utgångspunkten ska vara att ersätta alla redan beslutade avsättningar och intrång innan nya skyddade områden inrättas. För att underlätta den enskilda skogsägarens möjligheter att överklaga eller ifrågasätta myndighetsbeslut så vill Centerpartiet även se förenklade rättsliga prövningar för markägare vid restriktioner och begränsningar i markanvändning.

Enligt inriktningen i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) ska frivilligt formellt skydd framöver vara det huvudsakliga arbets sättet för formellt skydd. Det bidrar till ett

ökat intresse att bevara naturvärden hos markägarna och ökar deras incitament att låta naturvärdena utvecklas över tid. Detta eftersom de inte behöver vara rädda för att tvingas formellt skydda sin skog om ägaren inte vill. Redan i dag arbetar många län med frivillighet som ledstjärna, men ändå visar Naturvårdsverkets undersökning att t.ex. 40 procent av reservatsbildningarna sker mot markägarens vilja. I arbetet med att genomföra frivilligt formellt skydd anser Centerpartiet att det finns mycket erfarenheter att hämta från bland annat Norge och deras program för formellt skydd av skog på frivillig grund ”Frivillig vern”.

Ett positivt bemötande från myndigheter och kortare handläggningstider bör eftersträvas av myndigheterna. När markägaren är överens med staten om formellt skydd bör huvudregeln vara att ersättning ska betalas ut i anslutning till beslutet. Det behöver även över tid finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla de naturvärden som politiken beslutat om.

Nya flexibla skydds- och ersättningsformer

Centerpartiet vill skydda skogar med höga naturvärden från avverkning genom att utveckla de frivilliga certifieringar av skogsbruk och produktkedjor som redan finns för att stärka trovärdigheten för svenska biobaserade produkter. En mycket stor del av miljöskyddet bygger i dag på frivilliga åtgärder och avsättningar. Staten ska ta hänsyn till detta när mål sätts och krav ställs. Samtidigt ser vi att insatserna för den biologiska mångfalden och hotade arter i skog och mark behöver öka.

För att åstadkomma en ökad uppslutning för formella avsättningar av skog anser Centerpartiet att initiativet till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägaren, vilket också ligger i linje med inriktningen i skogspropositionen (prop. 2021/22:58). Berörda myndigheter ska sedan kunna ta ställning till markägarens förfrågan och säkerställa att det ligger i linje med uppsatta mål och prioriteringar.

Arbetet med att främja ett hållbart skogsbruk som skapar både god hållbar tillväxt och klimat- och miljönytta är en gemensam ansträngning mellan markägare och myndigheter. När skog är skyddsvärd anser Centerpartiet att berörda myndigheter ska ha förutsättningar att erbjuda markägare olika verktyg för att hitta en lämplig skyddsåtgärd. Skogspolitikens grundläggande princip om frihet under ansvar kan därmed värnas och markägarnas vilja att bevara och utveckla naturvärden på sin mark stärkas. Jämfört med i dag ska innehav av befintliga eller potentiella naturvårdskvaliteter i ökad utsträckning betraktas som en företagsekonomisk tillgång och en säljbar resurs. Tack vare skogspropositionen (prop. 2021/22:58) har regeringen fattat beslut om att utreda naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess, så kallade väntansavtal, samt förändrade biotopskyddsområden. I den senare utredningen ska bland annat analyseras om det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. Centerpartiet välkomnar dessa förändringar.

Centerpartiet ser stor potential i möjligheterna att kunna kombinera naturvård med brukande. Ändamålsenliga biotopsområden samt naturvårdsavtal är skyddsformer som vi tror kan ge mycket naturvård för pengarna. Centerpartiet ser även en potential i att åstadkomma former för skydd där en skogsägare har kvar ägandet av sin skog men med ett helt eller begränsat brukande som ger ett årligt arrende motsvarande avkastningen på

näringsbegränsningen. Jakt, fiske, ved för husbehov samt möjligheter att sätta upp en mindre stuga skulle kunna vara delar i ett sådant avtal.

Även formerna för ersättning behöver ses över, bland annat hur Sverige i likhet med våra nordiska grannländer kan göra beskattningen av ersättning vid formellt skydd mer gynnsam såväl ekonomiskt som administrativt. Som en följd av skogspropositionen (prop. 2021/22:58) håller det på att ses över hur intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål på ett mer ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond och hur ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras i syfte att uppnå en mer skatterättsligt neutral beskattning. Centerpartiet vill se en reformering av skattereglerna som gör det enklare och mer förmånligt för skogsägare att bidra i naturvårdsarbetet. Exempelvis kan skogskontot fylla en viktig funktion när det gäller ersättning för naturvårdsavtal. Naturvårdsavtal är normalt 50-åriga och kan ses som en del av det långsiktiga skogsskyddet. Markägaren får ekonomisk ersättning för de begränsningar i brukandet som avtalet medför. Ersättningen utgår med ett engångsbelopp vid avtalsperiodens början. Ett sätt att stimulera fastighetsägare att ingå naturvårdsavtal med staten är att se över reglerna så att även ersättning för naturvårdsavtal kan ligga till grund för skogskontoinsättning.

I den utsträckning det är möjligt bör myndigheterna även sträva efter att det ska vara valbart för den skogsägare som är beredd att avsätta sin mark att välja mellan engångsersättning eller markbyte. Det har möjliggjorts i ökad utsträckning tack vare skogspropositionen (prop. 2021/22:58), efter att riksdagen beslutat om nya ersättningsmarker och ett nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog AB.

Stopp för nyckelbiotopsregistreringar

Nyckelbiotoper är ett begrepp som används för att klassificera skogsområden med mycket höga naturvärden. På senare år har nyckelbiotoper lett till problem för skogsägare. Trots att klassificeringen nyckelbiotop inte ger formell skyddsstatus har det likställts med ett stopp för avverkning, något som inte var tanken från början. Certifieringssystemen FSC och PEFC har bidragit till att nyckelbiotoperna fått en helt annan status och innebörd än tidigare. Nästan inga marknadsaktörer köper virke från nyckelbiotoper, vilket drabbar alla skogsägare oavsett om de valt att certifiera sig eller inte. Metoden för att inventera nyckelbiotoper är också kontroversiell då den är utvecklad efter förhållanden i södra och mellersta Sverige. Trots det har den tillämpats i hela landet, vilket varit problematiskt då de nordvästra skogarna skiljer sig från resten av landet. Klassificeringen av nyckelbiotoper blev därför bristande om metoden för inventering användes på fel sätt. Tack vare Centerpartiets ansträngningar inom ramen för januariavtalet har det fattats beslut om att Skogsstyrelsen ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper eftersom de får de orimliga konsekvenser som beskrivits ovan. Dessutom har det visat sig att vissa registreringar saknat rättslig grund, vilket också föranlett Skogsstyrelsen att under 2022 öppna upp för markägare att kunna begära att få sina nyckelbiotoper avregistrerade.

Effektiv naturvård i skogen

Svenska skogsägare gör stora insatser för miljön. I dagens skogsvårdslag, som kom 1993, är produktionsmålet och miljömålet likställda och svenska skogsägare jobbar

kontinuerligt med naturhänsyn. Exempelvis skapas bättre levnadsmiljöer för insekter och svampar via höga stubbar och hänsynsytor, vilket gör att skogsbeståndet över tid ändrar karaktär och blir mer varierat. Det skapar på lång sikt ett mer blandat skogsbestånd över hela Sverige och innebär att förutsättningarna för skogens biologiska mångfald ständigt förbättras.

För 100 år sedan såg det helt annorlunda ut. Alltför stora delar av Sverige var kalhugget och miljöhänsyn stod inte i fokus. Detta är förändrat i dag, och för varje träd som avverkas planteras flera nya. Den hållbarhetsförbättring som ständigt pågår välkomnas och bejakas av Centerpartiet.

Centerpartiet beklagar de senaste årens polariserade debatt om svensk skogspolitik och det höga tonläget. En återkommande fråga har rört hur mycket skog som är skyddad i Sverige och hur mycket som behöver skyddas för att bevara den biologiska mångfalden. Här blandas ofta olika siffror och påståenden i debatten och det har varken gynnat skogsnäringen eller naturvårdsarbetet. Det påverkar långsiktigheten i politiken negativt. Miljömålsberedningen fick i augusti 2022 i uppdrag att kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter i arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden och vid behov föreslå politiska avvägningar. Centerpartiet vill att beredningen ska se över hur målen i skogspolitikerna ska vara formulerade och tillämpas. T.ex. ska nya etappmål kunna diskuteras och hur Sveriges internationella åtaganden ska tolkas och genomföras. I dag skiljer sig Sverige från andra länder i Europa när det gäller hur vi redovisar skyddad natur. Det har stor betydelse för hur såväl resultat som måluppfyllelse ska tolkas och det behövs därför en bredare politisk enighet om dessa ställningstaganden. Ett konkret exempel är den svenska rapporteringen till EU:s stora biologisk mångfaldsrapport, som sker i enlighet med fågel- och art- och habitatdirektivet vart sjätte år. Där framstår det som att tillståndet för flera svenska arter och naturtyper är sämre än i andra länder, eftersom Sverige till skillnad från andra länder rapporterar i förhållande till förindustriell tid och inte ifrån senare årtal. Det har EU tagit som intäkt för att tillståndet i den svenska naturen i dag är relativt svagt och att EU därför kan flytta fram sina befogenheter inom vissa politikområden, däribland skogsområdet.

En effektiv politik för biologisk mångfald förutsätter prioriteringar. Under flera år har mycket kraft och resurser lagts på ökade arealer formellt skyddad skog trots att dessa skogar bara utgör en liten del av Sveriges samlade skogsareal. Centerpartiet anser att det finns en outnyttjad potential att på frivillig väg utveckla den generella miljöhänsynen inom produktionsskogsbruket och att en utvecklad skoglig rådgivning är en metod för att åstadkomma det. Fokuset på att skydda nya arealer har också medfört att skötseln av de arealer som redan blivit skyddade tvingats stå tillbaka på senare år. Skogsstyrelsen konstaterade 2021 att nästan två tredjedelar av deras skyddade områden (biotopskydd och naturvårdsavtal) är i behov av någon typ av skötselinsats på kort eller lång sikt för att bevara och utveckla naturvärdena. Exempel på åtgärder är att ta bort gran, friställa gamla träd, skogsbete eller naturvårdsbränning. Enligt Skogsstyrelsen finns en risk att naturvärden försvinner om inga insatser görs de närmaste åren. Centerpartiet menar att mer fokus behöver läggas på redan skyddade områden. Generellt gäller att naturvärden, hot och skyddsbehov förändras över tid, vilket ställer krav på ett dynamiskt områdesskydd. Tidigare naturskyddsbeslut ska därför också kunna utvärderas, omprövas eller förändras i högre utsträckning än i dag.

Artskydd

Svenskt skogsbruk är beroende av ett fungerande och effektivt artskydd. På senare år har tillämpningen av artskyddet periodvis skapat stor osäkerhet bland skogsägare om vilka regler som gäller och rimligheten i dessa. Utvecklingen har varit sådan att det inte gjorts någon skillnad på hotade eller livskraftiga arter eller fåglar, vilket är förödande för såväl verksamheterna som legitimiteten i lagstiftningen.

Ett aktuellt exempel var när Skogsstyrelsen i februari 2022 gjorde en ny rättslig bedömning och aviserade vissa förändringar i myndighetens arbete som innebar att Skogsstyrelsen skulle lägga ett betydligt större ansvar än tidigare på skogsägarna. Skogsägaren skulle enligt Skogsstyrelsen bland annat behöva ta hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå, eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskydds-förordningen.

Med Skogsstyrelsens nya arbetssätt lades även ett ökat ansvar på skogsägaren att inför en avverkning skaffa den kunskap som behövs för att inte fridlysta arter ska påverkas på ett sätt som strider mot artskyddet, vilket tvingat flera skogsägare som lämnat in avverkningsanmälningar till omfattande inventeringar och undersökningar. Dessa krav hämmar svenskt skogsbruk och innebär höga kostnader och en stor administrativ börda för den enskilda skogsägaren. Det kan även leda till långa handläggningstider och till stor osäkerhet om prövningens omfattning.

I juni 2022 beslutade regeringen på riksdagens initiativ att förändra artskydds-förordningen till följd av Skogsstyrelsens nya arbetssätt. Förhoppningsvis kommer det minska den oro som många skogsägare känt. Dock återstår för regeringen att göra flera förtydliganden, vilka också finns med i det tillkännagivande som riksdagen beslutade om i maj 2022. Förutom att det behöver regleras att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägaren, så behöver det förtydligas att en markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud att bruka marken med hänvisning till artskyddet. Som framgår av utskottets ställningstagande i juni 2022 är äganderätten en grundläggande rättighet i samhället och det är viktigt att säkerställa att skogsägare får kompensation om det i samband med en avverkningsanmälan sker inskränkningar i ägande- eller brukanderätten med hänvisning till artskyddet. Regeringen bör därför förtydliga att markägaren vid olika former av brukandeförbud ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal. Därigenom kan den enskilda skogsägaren tillförsäkras ersättning för den inskränkning i ägande- och brukanderätten som brukandeförbudet innebär.

Ökad skoglig tillväxt

Den svenska skogen har en ovärderlig roll för svensk ekonomi och för att fasa ut det fossila. I dagens debatt framförs ofta att vi måste låta den svenska skogen stå för att rädda klimatet, eftersom klimatkrisen är akut, medan ett träds kretslopp är runt 70–110 år. Detta kan kanske ses som en quickfix men riskerar enligt Centerpartiet att underminera våra långsiktiga klimatmål. En växande skog fångar upp utsläppen av koldioxid. Den svenska skogen nettobinder mer än 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter varje år. Men när skogen slutar växa når den en kolbalans, det vill säga att den släpper ut och binder lika mycket kol och slutar bidra med klimatnytta. Centerpartiet vill att skogen ska stå, den ska växa, ta upp koldioxid, men den ska också brukas ansvarsfullt. Vi behöver därför ett regelverk som möjliggör ett fortsatt ökat, långsiktigt och hållbart

utnyttjande av skogsråvara. Vi vill också se över möjligheterna att stärka den skogliga rådgivningen. Rådgivning för ökad skoglig tillväxt kan med fördel kombineras med stärkt rådgivning för en effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning.

Regelförenklingar

Som en följd av skogspropositionen (prop. 2021/22:58) har Skogsstyrelsen under 2022 fått i uppdrag att utreda flera förenklingsförslag som rör svenskt skogsbruk. Bland annat ska Skogsstyrelsen göra en översyn av reglerna för skogsbruk i granskog på före detta åkermark i syfte att underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn samtidigt som skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö främjas. Det kan exempelvis handla om att granskog på före detta åkermark ska kunna undantas från krav på lägsta slutavverkningsålder eller om kravet på underrättelse för föryngringsavverkning.

Som en följd av propositionen ska Skogsstyrelsen också analysera möjliga förenklingar av reglerna för ransonering, brukningsenhet, lägsta ålder för föryngringsavverkning generellt samt se över hur regellättnader kan införas för att gynna naturlig förnyring, bland annat i övergångszoner i bryn mellan åkermark och skog i syfte att främja de två jämställda målen i skogspolitiken. Centerpartiet sätter höga förhoppningar till Skogsstyrelsens arbete och är måna om att nödvändiga förenklingar kommer till stånd. Flera av förslagen borde vara tämligen okontroversiella. T.ex. har Finland redan tagit bort gränsen för lägsta slutavverkningsålder, och skog på sentida åkermark har som regel ett obetydligt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet.

Ytterligare en möjlighet för att öka uttaget av biomassa är att möjliggöra skogsgödsling på lämpliga marker i hela landet. I dag är gödsling av skog bara tillåten i mellersta och norra Sverige. Samtidigt är gödsling av skog, rätt utförd och på rätt marker, den snabbaste och lönsammaste skogliga åtgärden vi kan göra. En nationell utredning har tillsatts under 2022. Centerpartiet menar att det inte finns skäl att avgränsa skogsgödsling till enbart norra och mellersta Sverige där bolagsskogsbruket dominerar. Samtidigt är det såklart viktigt att spridning av gödsel sker på ett ansvarsfullt sätt som hindrar övergödning och näringsläckage.

Klimatanpassning och bekämpande av skogsskador

En ökad risk för naturkatastrofer är en del av klimatförändringarna och kan medföra kännbara ekonomiska förluster för skogsägare, privatpersoner, näringsidkare och kommuner. Sverige har i dag inte något regelverk för ekonomisk ersättning när katastrofsituationer väl har inträffat. Istället beslutar regeringen från fall till fall om extra stöd ska utgå. En nationell krisfond skulle skapa bättre förutsättningar för ett mer förutsebart ersättningssystem som gynnar personer, näringsidkare och kommuner som drabbats extra hårt av naturkatastrofer. Det minskar också risken för att statens budget belastas med oförutsedda utgifter. Det skulle dessutom möjliggöra snabbare utbetalningar – vilket kan vara helt centralt för de som drabbats. Centerpartiet vill därför se över förutsättningarna för att etablera en nationell krisfond och ett särskilt ersättningssystem för personer, näringsidkare och kommuner som drabbats särskilt hårt av en kris. Skogsägare skulle genom ett sådant system få ersättning vid exempelvis naturkatastrofer.

Granbarkborren har de senaste åren orsakat skador för flera miljarder för svensk skogsnäring och skadorna riskerar att förvärras om inte nödvändiga insatser vidtas.

Tack vare Centerpartiet och januariavtalet sköts det under förra mandatperioden till extra medel för att bekämpa granbarkborren och flera myndigheter har haft i uppdrag att bekämpa skadorna. Den typen av kortsiktiga insatser behöver på längre sikt kompletteras av en mer generell kapacitetsuppbyggnad inom olika typer av skogsskador. Nu befinner vi oss i en situation där vi tvingas konstatera att vår kunskap om skogsskador inte är uppdaterad och att nästan inget utvecklingsarbete rörande skogsskydd har bedrivits under lång tid. Flera andra skogsländer i Europa har drabbats av både skadedjursangrepp, torka och stormar, vilket medfört att länderna har tvingats anpassa sig till de nya förutsättningarna. Även Sverige behöver arbeta förebyggande med skogsskador för att utveckla kunskap och rutiner för angrepp och skador i skogen. Arbetet behöver göras tillsammans med representation från såväl skogsägarna, akademin och myndigheterna.

Ett ansvar som särskilt vilar på staten när det kommer till bekämpning av granbarkborre är att ansvara för åtgärder för att hantera och minska spridning av granbarkborrar i skyddade områden. Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att med stöd av Skogsstyrelsen se över behov av ytterligare åtgärder mot granbarkborre samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom. Centerpartiet betraktar översynen som en möjlighet för enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp p.g.a. av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden att i framtiden kunna kompenseras för det.

Centerpartiet vill utveckla svensk klövviltsförvaltning så att mängden skogsskador minskar. De höga klövviltspopulationerna skapar varje år betydande och omfattande problem av olika slag för svenskt skogsbruk. I södra delarna av Sverige kan dovhjort, kronhjort, rådjur och vildsvin vara en källa till problem, men generellt är det den stora älgstammen som har störst negativ påverkan. Efter andra världskriget har det skett en stadig ökning av älgstammen och enligt Skogsforsks beräkningar (2019) har Sverige i dag världens tätaste älgstam. Sommartid finns ca 350 000 älgar i Sverige varav ca 85 000 skjuts varje höst av aktiva fritidsjägare. Enligt Älgbetesinventeringen har hela landet med några undantag allvarliga eller svåra viltskador och i genomsnitt har varannan svensk ung tall skadats genom bete. I delar av landet kan siffran uppgå till uppemot 70 procent. Det här leder inte bara till att stora ekonomiska värden går förlorade varje år utan det är även negativt för miljön eftersom det finns risk för ekologiska konsekvenser när marker ämnade för tallplantor byts ut mot granplantor. Dessutom hämmas en ökad trädslagsvariation och den biologiska mångfalden när rönn, asp, sälg och ek inte klarar betetrycket.

Skogspolitik på EU-nivå

För att inte inskränka äganderätten när det gäller skogsbruk vill Centerpartiet att Sverige i EU ska värna om den svenska modellen för skogsbruk. Detta blir extra viktigt i och med den nya tillväxtstrategin som EU-kommissionen presenterat, en europeisk grön giv. I strategin benämns skogen ofta i samband med biologisk mångfald, skydd och återbeskogning. Centerpartiet ser det som en självklarhet att brukande av skogen är en av nycklarna till att nå ett hållbart och klimatsmart samhälle. Dels genom att den växande skogen binder koldioxid, men även de klimatsmarta produkter som kan produceras från träråvaran och ersätta fossilbaserade produkter. Sverige har en fungerande och ansvarsfull modell som bygger på att vi tar hänsyn till både miljö och produktion. Centerpartiet

tycker därför inte att EU på detaljnivå ska bestämma hur Sverige ska bedriva sitt skogsbruk men att regeringen i EU ska värna om den svenska modellen för skogsbruk.

I genomförandet av EU:s skogsstrategi anser Centerpartiet att det är viktigt att EU respekterar att skogsbruket ska ses som en nationell kompetens, där skogsägaren har kunskapen att ta hand om och bruka skogen på ett hållbart sätt. Skogsbruket ser så väldigt olika ut inom unionen och det behöver respekteras. Det finns många åtgärder som diskuteras eller diskuterats inom skogsområdet på EU-nivå, som riskerar få stora konsekvenser för svenskt skogsbruk om de skulle börja tillämpas fullt ut. Den svenska inriktningen i framtida lagstiftningsarbete bör därför vara att fortsatt främja ett aktivt hållbart skogsbruk och en stark bioekonomi samt betona den egna skogsägarens roll, som ofta har en lång tradition och kunskap om hur skogen bäst tas om hand. Skogen har också stor betydelse för miljön och klimatet. Därför bör EU fortsatt fokusera på att lyfta fram cirkularitet och bioekonomi för att vi ska kunna uppnå målet om minskade koldioxidutsläpp, fånga upp synergieffekterna som finns mellan skog och klimat, samt adressera behovet av mer forskning och innovation på bränsleområdet för att se hur vi bättre kan ersätta de fossila bränslena.

På nationell nivå sätter Centerpartiet höga förhoppningar till den utredning som tillsatts under 2022 med uppgift att ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi. I arbetet ska bland annat ingå att ge förslag till ett eller flera uppföljningsbara mål och vid behov förslag på åtgärder, för en växande bioekonomi. Utredaren ska också analysera genomförbarheten i och, om lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive ett eller flera alternativa förslag till långsiktigt produktionsstöd. Centerpartiet välkomnar denna utredning. Det är problematiskt att så stor andel av de förnybara drivmedlen importeras och det är förvånande att så är fallet givet Sveriges stora skogstillgångar och alla de restprodukter som det svenska skogsbruket levererar i form av grenar och toppar m.m. Centerpartiet vill stödja nyttiggörandet av dessa restprodukter och vi behöver därför fortsätta stödja testbäddar och forskningsanläggningar i syfte att öka den inhemska produktionen av förnybara drivmedel. Det är en stor möjlighet för nya investeringar och arbetstillfällen på Sveriges landsbygder och det är också gynnsamt för det civila försvarets motståndskraft.

Jämställdhet

Centerpartiet arbetar för att kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att arbeta inom skogsbrukssektorn samt vara aktiva skogsägare. I alliansregeringen drev Centerpartiet dessa frågor aktivt och bland annat togs det fram en nationell jämställdhetsstrategi för Sveriges skogsbrukssektor, med målbilder för tre fokusområden: arbetsliv, utbildning och enskilt skogsägande. 2019 gjorde Skogsstyrelsen en uppföljning av strategins resultat och glädjande nog förefaller det som att samtliga fokusområden går mot en minskad könssegregering. Trots det återstår mycket arbete med att förverkliga strategins målsättningar och det är viktigt att regeringen fortsätter verka för en ökad jämställdhet inom skogsbrukssektorn. Kvinnors makt och inflytande i ägandet och brukandet motsvarar enligt Skogsstyrelsens rapport fortfarande på intet sätt det faktum att fyra av tio av Sveriges privata skogsägare är kvinnor.

Daniel Bäckström (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Ulrika Heie (C)

Helena Lindahl (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)

Niels Paarup-Petersen (C)